

In gesprek over: ons dagelijks brood

Een boterham, een halfje volkoren, een knip wit... We staan er niet echt bij stil als we onze wekelijkse boodschappen doen. Maar ons dagelijks brood hebben we broodnodig! Brood, een oeroud gegeven, vol van symboliek. Er wordt al eeuwen om gebeden in het Onze Vader. In ons gespreksmoment gaan we kijken naar wat 'dagelijks brood' voor ons betekent. Het gaat dan wellicht om meer dan brood alleen... Maar wat nu als het je aan dagelijks brood ontbreekt? Of als het verspild wordt?

Inleiding

Dagelijks brood... Als je denkt aan de stapels broden die iedere ochtend bij de bakkers en de supermarkten liggen en de vele broodjeswinkels en –stalletjes, zou je vermoeden dat iedere Nederlander dagelijks brood eet. Toch vinden sommigen brood een 'dikmaker', ongezond. En ja, ongezond is het in ieder geval voor die mensen die lijden aan glutenintolerantie...

- Eet u iedere dag brood? Zo ja, welk soort brood vindt u het lekkerst? En met welk beleg?
- Bakt u uw eigen brood? Of heeft u dat ooit gedaan?
- Kunt u zich een leven zonder brood voorstellen?

Stefan van Dierendonck zegt op pag. 2 over brood: "We eten het zo vaak dat je zou vergeten hoe bijzonder het is."

- Zou u dit ook van andere dingen in uw leven kunnen zeggen? Probeer met elkaar voorbeelden te bedenken waarvoor dit geldt.
- Hoe zou je kunnen voorkomen dat je 'vergeet hoe bijzonder het is'?

Basisbehoeften

Brood is een basisbehoefte. Een basisbehoefte die echter niet altijd, overal en voor iedereen te vervullen is. Naast brood zijn er ook nog andere basisbehoeften te benoemen.

- Wat zijn de basisbehoeften in uw leven? (oftewel: waar kunt u echt niet zonder leven?) Zijn die behoeften alleen materieel of reikt het begrip 'basisbehoefte' ook verder?
- Heeft u in uw leven tijden gekend waarin het moeilijk of onmogelijk was om uw basisbehoeften bij elkaar te krijgen? Zou u hier iets over willen delen met de groep?

Lees met elkaar het artikel 'Ik ben geen hulpverlener, ik help' op pag. 7. Deel met elkaar

- wat u raakt
- waar u vragen bij heeft.

Bisschop Muskens (1935-2013) stond bekend als 'de bisschop die heeft gezegd dat brood stelen mag'. Op 2 oktober 1996 veroorzaakte hij nogal wat commotie toen hij in een VPRO-televisieprogramma zei dat het stelen van brood geoorloofd is als mensen honger hebben en geen andere mogelijkheid zien om te overleven.

- Bespreek met elkaar deze stelling van Tiny Muskens. Welke argumenten pleiten voor deze uitspraak? Welke tegen?

Het Onze Vader

Het Onze Vader is een van de bekendste christelijke gebeden. Wellicht heeft u het gebed 'geef ons heden ons dagelijks brood' zelf ook al honderden of zelfs duizenden keren gebeden. Hieronder staan drie stellingen – bediscussieer die met elkaar. Verdeel daarbij de groep in voor- en tegenstanders.

Stelling 1:

Wij hebben zoveel meer dan alleen onze basisbehoeften dat wij het gebed 'geef ons heden ons dagelijks brood' wel over kunnen slaan.

Stelling 2:

Wij hebben het goed, anderen niet. Daarom is het beter om te bidden: 'Geef *hen* heden hun dagelijks brood.'

Stelling 3:

Het gebed 'geef ons heden ons dagelijks brood' is een gebed om ons te leren ons te beperken: we bidden iedere dag om wat we die dag nodig hebben.

Jezus zelf associeert zich meerdere keren met brood. Zo zegt hij in Johannes 6:35: "Ik ben het brood dat leven geeft. Wie bij mij komt zal geen honger meer hebben." En bij het laatste avondmaal geeft Jezus zichzelf als brood aan zijn leerlingen: "Dit is mijn lichaam dat voor jullie gegeven wordt." (Lucas 22:19)

- Wat betekent dit verband tussen Jezus en brood voor u persoonlijk?
- En op welke manier heeft dit te maken met het 'geef ons heden ons dagelijks brood' uit het Onze Vader?

Genoeg voor iedereen

Christiaan Hogenhuis schrijft dat er wereldwijd meer dan genoeg voedsel geproduceerd wordt voor iedere wereldburger. Desondanks lijden er nog steeds veel mensen honger. Een van de dingen die wordt gedaan om meer evenwicht te brengen, is het terugdringen van voedselverspilling.

- Houdt u wel eens brood of ander voedsel over?
  - o Hoe komt dat?
  - o Wat doet u er dan mee?
- Deel met elkaar tips om het weggooien van voedsel zoveel mogelijk tegen te gaan.
- Op welke manier kunt u in het doen van uw dagelijkse boodschappen proberen voedselverspilling tegen te gaan?

Tot slot

Brood is zo bekend dat het in veel spreekwoorden een plekje heeft gekregen.

- Kent u zelf spreekwoorden waarin het over 'brood' gaat?

Neem tot slot van deze bijeenkomst onderstaande spreekwoorden eens met elkaar door.

Vraag u hierbij af:

- Kent u deze spreekwoorden?
- Wat betekenen ze, denkt u?

- a) Hij kan meer dan alleen brood eten.
- b) Nood zoekt brood.
- c) Lang vasten is geen brood sparen.
- d) Wie 's avonds een kip doodt, eet 's morgens geen ei op brood.
- e) Stenen voor brood geven.
- f) Liefde is als boter: er hoort brood onder.
- g) Ongegrond brood wordt veel gegeten.
- h) Er is geen goud zo rood of het zal springen voor brood.
- i) Beter een brood in de zak dan een pluim op de hoed.

(voor de oplossing, zie hieronder)

Annemarie Roding, predikant binnen de Protestantse Kerk in Nederland en geestelijk verzorger bij Careyn

Oplossing spreekwoorden:

- a) Hij heeft verstand van zaken.
- b) Zonder geld is men tot veel bereid.
- c) Van uitstel komt geen afstel.
- d) Denk bij je daden ook aan de gevolgen ervan.
- e) Iets onbruikbaar voor iets bruikbaar geven.
- f) In een relatie is liefde alleen toch onvoldoende.
- g) Je kunt het niet verdragen dat het een ander goed gaat.
- h) Als je honger hebt, verkoop je zelfs je gouden trouwring voor brood.
- i) Van een compliment kun je niet leven.

(bron: www.spreekwoord.nl)

Voor een gratis abonnement op deze gespreksleidraad kunt u een mailtje sturen naar: kio@pkn.nl

Voor een abonnement op *Open Deur*, oecumenisch maandblad over vragen van geloven en leven, voor mensen binnen en buiten de kerken kunt u contact opnemen met Boekencentrum uitgevers, tel. (079) 362 86 28, www.open-deur.nl

